

УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНИМИ РИЗИКАМИ КОРПОРАТИВНИХ ПІДПРИЄМСТВ В АГРОБІЗНЕСІ

*І.Л. ЛИТВИНЧУК,
аспірант*

Житомирський національний агроекологічний університет

Уточнено теоретичні аспекти управління економічними ризиками корпоративних підприємств в аграрному бізнесі, обґрунтовано і визначено основні напрями формування механізмів управління економічними ризиками в корпоративному секторі економіки України.

Вступ. Вітчизняне сільське господарство довгі роки знаходиться у кризовому стані. Тому на перший план виходить проблема капіталізації галузі і зростання масштабів та ефективності виробництва сільськогосподарської продукції, забезпечення її конкурентоспроможності в умовах членства України в СОТ.

За таких обставин набуває розвитку корпоратизація, економічна доцільність якої об'єктивно ґрунтується на одержанні синергетичного ефекту.

Вирішення проблем корпоративних підприємств в агробізнесі може бути досягнуте за допомогою кваліфікованого управління ризиками. З огляду на ситуацію, що склалася, гострою є необхідність ідентифікації, оцінки і створення ефективної концепції управління економічними ризиками корпоративних підприємств, розробленої з урахуванням галузевих особливостей. Надзвичайно важливою є адаптація існуючих теоретичних розробок у сфері ризику до практичної діяльності підприємства в умовах соціальної, політичної та економічної нестабільності.

Аналіз останніх досліджень. Серед дослідників-теоретиків ризику слід виділити таких учених, як А. П. Альгін, Дж. М. Кейнс, А. Маршалл, О. Моргенштейн, Ф. Найт, Дж. Нейман, Б. А. Райзберг, В. В. Черкасов. У розвиток прикладних концепцій ризику свій вклад внесли Дж. Бароне-Адезі, Т. Боллерслев, К. Гіаннопоулос, М. В. Грачова, Г. Гуптон, П. Зангарі, В. Е. Кузнецов, А. Ли, М. А. Рогов, Р. Енгль.

Питання формування організаційно-економічного механізму управління соціально-економічним розвитком корпорацій, створення належного корпоративного управління та ефективного регулювання корпоративних відносин розглядалися в наукових працях Р. Брейлі, С. Майерса, М. Міллера, Ф. Мишкіна, Ф. Модільяні, Дж. Нестерака, Дж. Стоуна, О. Гладунова, І. Жадана, В. Євтушевського, А. Козаченко, В. Міщенко.

Методика досліджень. Використані загальнонаукові та спеціальні методи дослідження процесів і явищ, зокрема, теоретичне узагальнення та порівняння, структурно-логічний аналіз, системний і ситуаційний підходи, аналіз, синтез, індукція, дедукція, SWOT аналіз та ін.

Об'єкт досліджень – процес управління ризиками корпоративного підприємства в агробізнесі.

Результати досліджень. Історичні передумови створення корпорації ґрунтуються на еволюційності ринково-конкурентних відносин і централізації капіталу. Спочатку наукові концепції розглядали корпорацію як майно, що об'єднується для забезпечення прибутку власників. Проте подальший історичний розвиток показав, що корпорація з

об'єднання, яке спрямоване на здобуття прибутку для своїх власників, перетворилася на квазіорганізацію, яка фактично стала відігравати роль координатора економічного життя держави.

В енциклопедичних виданнях поняття "корпорація" (лат. "corporatio" – об'єднання) іменується як група осіб або організацій, що об'єднались на правах членства для здійснення певних дій. З часом корпорація стає суб'єктом права і одержує статус юридичної особи.

Універсальним є визначення корпорації як організації, що поставила перед собою певні цілі, здійснює свою діяльність задля суспільного добробуту, має певні права, є юридичною особою, функціонує на постійній основі і має обмежену відповідальність [1, с.105].

Таке визначення не може вважатися вичерпним, тому що законодавства різних держав передбачають наявність різних ознак корпорації.

В США існує п'ять обов'язкових критеріїв віднесення до групи корпорацій: статус юридичної особи; принцип обмеженої відповідальності; необмежений термін існування; вільна передача акцій; централізоване управління [2]. У європейському праві корпорація – це колективне утворення, організація, що визнана юридичною особою, заснована на об'єднаних капіталах (добровільних внесках) і здійснює будь-яку соціально корисну діяльність [3]. Європейська модель на відміну від американської функціонує без участі фондового ринку капіталів – ресурси надаються стратегічними партнерами.

Згідно із Законом України "Про підприємства в Україні" корпорацією визнано як "договірне об'єднання, створене на основі поєднання виробничих, наукових і комерційних інтересів, з делегуванням окремих повноважень централізованого регулювання діяльності кожного з учасників" [4]. Вітчизняні підприємці й дослідники дотримуються різних поглядів на понятійні межі цього терміна: одні з них до корпорацій відносять усі комерційні організації, що засновані на членстві, інші – господарські товариства або тільки акціонерні товариства.

Таким чином, у правових системах під корпорацією мається на увазі будь-яка господарська спільнота, заснована на відносинах партнерства із суб'єктами корпоративних прав.

Формування корпорацій і корпоративного сектора в цілому – об'єктивний процес, але інверсійний характер ринкової трансформації в Україні визначає певні особливості його становлення, яке проходить інакше, ніж у країнах з природним виникненням ринкових відносин: 1) у трансформаційній економіці формування корпорацій відбувалося в основному не класичним шляхом об'єднання капіталів, а шляхом розподілу статутних фондів державних підприємств під час приватизації; 2) внаслідок відсутності необхідного корпоративного законодавства, слабкого розвитку фондового ринку та інформаційної закритості компаній пасивну роль відігравали зовнішні інвестори.

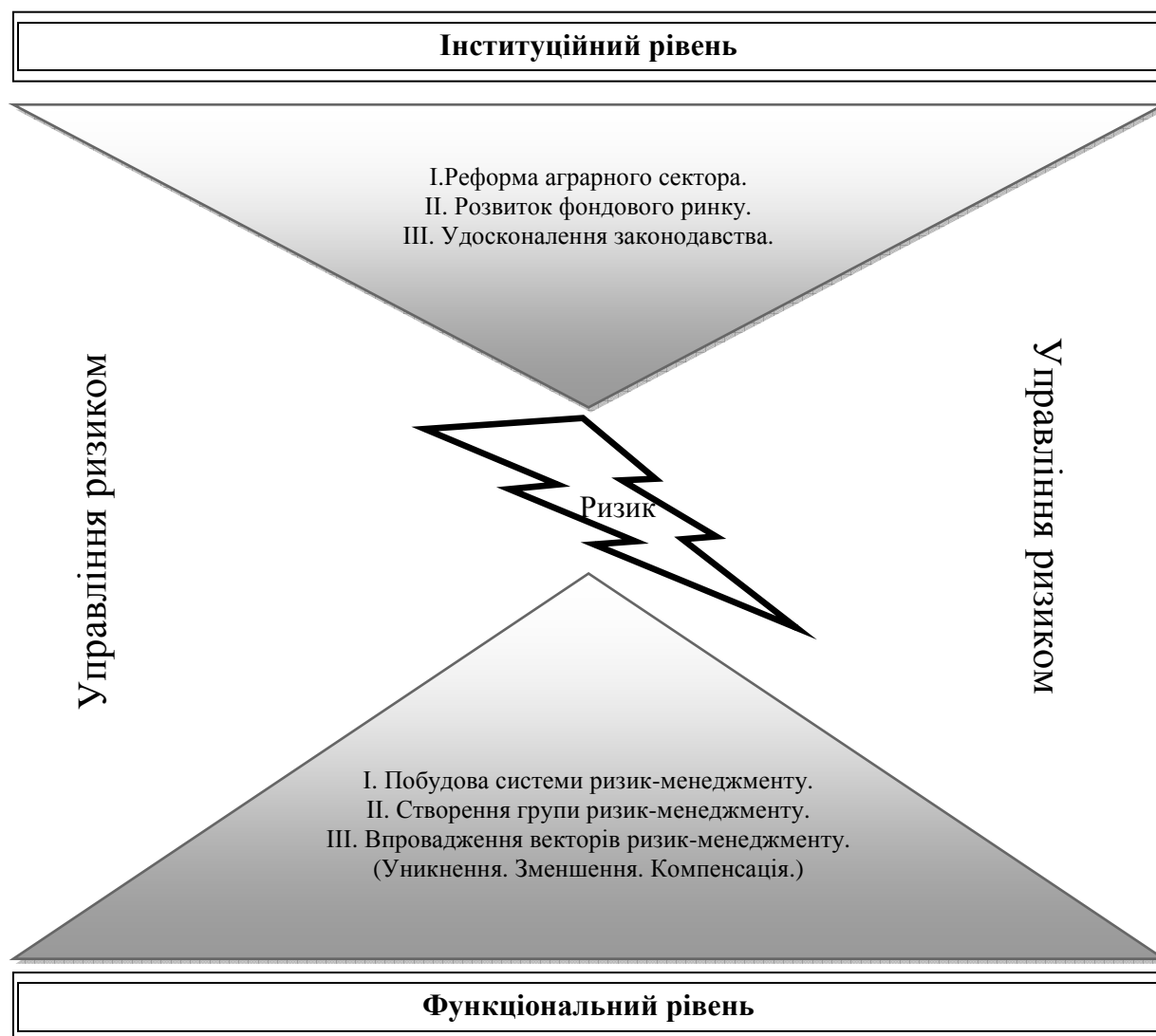
Сьогодні на ефективність функціонування корпоративного сектора економіки і корпоративного управління в Україні негативно впливають неурегульованість законодавчої і нормативної бази, недостатній розвиток і слабкий вплив інфраструктури фондового ринку, незавершений процес консолідації акцій і значна розпорошеність акцій серед численних акціонерів, виключно фіскальний характер податкової системи, низький рівень фінансування виробничого сектора економіки, незрілість фондового ринку, низька корпоративна культура.

Наведені факти пояснюють, чому ризики корпоративного середовища та їхній вплив на економіку в Україні значно більші, ніж в інших країнах. У структурі крупних фінансових і промислових корпорацій світу підрозділи по управлінню ризиками є обов'язковими елементами, що забезпечують безпеку та ефективність виробництва; тим часом українські компанії намагаються перетворити ризик-менеджмент на допоміжну функцію, обмежуються ідентифікацією та ранжуванням ризиків, не приділяючи

достатньої уваги аналізу та розробці стратегії. На більшості вітчизняних підприємств (особливо в АПК) взагалі немає компетентних спеціалістів у галузі ризикології.

Управління ризиком в корпоративному середовищі по своїй природі більш складне, ніж у фінансовій діяльності (торгова, інвестиційна функції), оскільки компанії мають як нехеджовані ділові ризики (що стосуються виробів і послуг, вироблених ними), так і хеджовані ринкові ризики (наприклад, валютний, процентної ставки, вплив курсу акцій). Якщо фінансові менеджери (наприклад, трейдери, що управляють портфельними інвестиціями) схильні управляти вартістю активів і зобов'язань, корпоративні менеджери віддають перевагу таким чинникам як зростання і нестабільність фінансових результатів корпорації (дохід, грошові потоки). Порівняно з фінансовими установами, які одержують операційний прибуток через роботу з ризиковими короткостроковими позиціями, корпорації набагато менш чутливі до щоденних коливань на ринку і зосереджуються на щомісячних і щоквартальних змінах доходу при оцінці діяльності фірми.

На нашу думку, проблему управління економічними ризиками корпоративних аграрних підприємств слід вирішувати на інституційному та функціональному рівнях (рис.1).

Джерело: власні дослідження.

Рис. 1. Стратегія управління економічними ризиками корпоративних підприємств АПК

Ефективні дії уряду, спрямовані на впровадження основних засад аграрної політики, розробленої з урахуванням світового досвіду та сучасних ринкових тенденцій, дозволять зменшити ризики аграрного виробництва та впливатимуть на результативність ризик-менеджменту. До основних концептуальних положень формування і реалізації аграрної політики України насамперед належать:

- визнання грубих помилок і прорахунків, які мали місце в розвитку АПК протягом тривалого періоду, визначення напрямів і методів економічних перетворень у цій сфері на основі становлення та розвитку багатуокладної соціально орієнтованої ринкової економіки; запровадження у період переходу до ринку державного цінового регулювання з метою досягнення паритетності цін на продукцію сільського господарства, здійснення заходів щодо підтримання цін і доходів сільськогосподарських товаровиробників;

- забезпечення пріоритетного розвитку АПК (при цьому мають бути чітко визначені та окреслені напрями цінових і фінансово-кредитних відносин для гарантування справедливого, еквівалентного обміну);

- усунення недосконалої, довільно формованої практики ціноутворення, стрімкого зростання цін, насамперед на товари народного споживання, засоби виробництва і послуги для села, надуманої багатоканальної системи оподаткування, комерційних послуг банків, які ґрунтуються на високих процентних ставках плати за користування кредитом;

- посилення впливу держави на економіку шляхом активного державного регулювання, присутності великих держзамовлень, бюджетної підтримки пріоритетних галузей, використання гнучкої податкової політики;

- надання товаровиробникам дійсної свободи і самостійності щодо вибору форм власності та господарювання, виробництва і продажу продукції, розподіл одержаних доходів і визначення справедливої винагороди за працю, створення рівних економічних умов для всіх суб'єктів господарювання;

- гнучка система державної підтримки сільського господарства.

Стратегічним напрямом управління ризиками в корпоративному секторі України є розвиток фондового ринку. В силу цього необхідно створити умови для підвищення рівня його капіталізації і ліквідності, розширити співробітництво з ОЕСР, Міжнародною організацією комісій з цінних паперів та інших міжнародних організацій з питань уведення міжнародних стандартів розкриття інформації, спростити процедуру проведення розрахунків за угодами з цінними паперами, удосконалити систему обліку, розрахунків і звітності учасників фондового ринку, забезпечити "прозорість" діяльності інститутів спільного інвестування, розробити механізм страхування власників цінних паперів.

Для вирішення проблем фондового ринку необхідно:

- виправити наявні деформації у відносинах власності, забезпечити політичну підтримку та надійний державний захист прав приватної власності, інтересів ділових партнерів, інвесторів та кредиторів, підвищення частки приватного та корпоративного секторів у структурі ВВП. Дуже важливо створити ефективну систему захисту інтелектуальної власності з метою запобігання відтоку наукових кадрів. Необхідно здійснити додаткові заходи, спрямовані на стимулювання приватної ініціативи та малого підприємництва, сприяння входженню на ринки нових економічних суб'єктів. Йдеться про забезпечення надійної правової захищеності підприємницької діяльності, малого та середнього бізнесу; запровадження ефективних інструментів страхування підприємницької діяльності; створення законодавчого поля для іпотечного кредитування, венчурного фінансування та лізингу, а також заснування за участю держави кредитно-гарантійної установи стимулювання малого підприємництва; спрощення системи оподаткування, обліку та звітності суб'єктів підприємництва; державний захист підприємств та торговців від кримінального рекету і бюрократичного тиску; реалізацію національно-освітньої програми з питань підприємництва;

- забезпечити ефективне використання державного майна, земельних, лісових та водних ресурсів, надр, повітряного простору, нерухомості та пакетів акцій, що

залишаються у державній власності. Необхідно посилити контроль над обліком та збереженням державного майна. Слід забезпечити створення на базі державних підприємств, які не підлягають приватизації (крім казенних), державних господарських товариств, передбачивши при цьому можливість залучення ними недержавних інвестицій та менеджменту. Має бути запроваджений виключно конкурсний порядок призначення уповноважених осіб з управління державними корпоративними правами;

- реалізувати комплексну програму оздоровлення та зміцнення банківської системи, посилення її надійності, підвищення рівня капіталізації банків, всебічний розвиток спеціалізованих банківських, в т. ч. іпотечних установ, фінансово-інвестиційних інституцій. Особливої уваги потребує удосконалення системи нагляду за банківською діяльністю, механізмів залучення коштів іноземних інвесторів у банківську систему країни;

- забезпечити зміцнення фондового ринку та його інфраструктури, розвиток інститутів спільного інвестування, страхових та пенсійних фондів;

- створити ефективне конкурентне середовище, забезпечити глибоку лібералізацію ринків енергоносіїв та сільськогосподарської сировини, транспортних та комунальних послуг, вжити заходів для виправлення диспропорцій у механізмах ціноутворення, удосконалення механізмів банкрутства. Особливо важливим є створення рівних умов діяльності для підприємств і організацій незалежно від їх форми власності та походження капіталу;

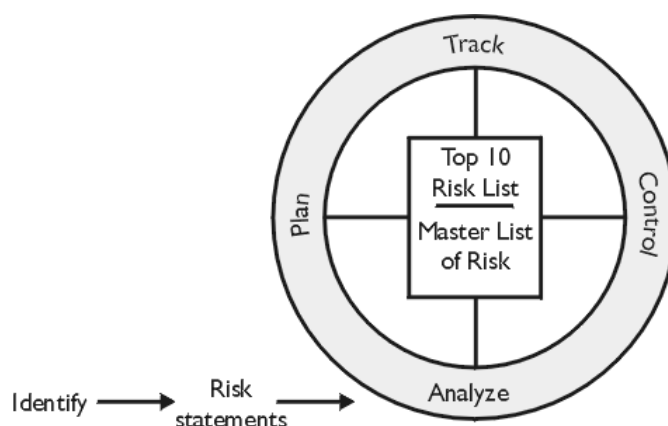
- вирішити проблему кадрового забезпечення ринкових перетворень, розв'язання якої має бути поставлене в ранг офіційної державної політики.

Третім стратегічним вектором підвищення ефективності управління ризиками на інституційному рівні є вирішення проблеми розробки і прийняття відповідних юридичних правових актів, які б спрямовували процес управління ризиками в напрямі забезпечення високоефективного і конкурентоспроможного сільськогосподарського виробництва та розв'язання соціальних проблем села.

На функціональному рівні управління ризиком покликано забезпечити оптимальне для підприємства співвідношення прибутку та ризику.

Розробка і запровадження комплексної системи ризик-менеджменту корпоративного підприємства в агробізнесі повинні забезпечити прийняття ризиків відповідно до очікувань акціонерів, стратегічного плану та нормативних вимог; поширення єдиного розуміння корпоративної культури щодо управління ризиками; виділення необхідних ресурсів на створення та підтримання ефективної, комплексної та збалансованої системи ризик-менеджменту; відображення у систематизованій документальній формі організаційної структури і механізмів контролю, відповідний доступ до цих документів учасників процесу управління ризиками; здійснення аналізу ризиків з урахуванням можливості виникнення екстремальних обставин (стрес-сценарії); розроблення процедур і заходів моніторингу; чітке формулювання політики щодо контролю ризиків і ведення справ відповідно до критеріїв надійності господарських операцій; систематичне здійснення аналізу ризиків з метою ідентифікації, оцінки, контролю і моніторингу всіх ризиків; розроблення і запровадження заходів внутрішнього контролю, які забезпечували б належне дотримання вимог законодавства і нормативно-правових актів, виконання договірних та інших зобов'язань, дотримання положень і процедур, правил і норм, а також відповідної ділової поведінки; створення незалежного підрозділу з управління ризиками, який повинен мати відповідні повноваження, ресурси, досвід і корпоративний статус, щоб не мати будь-яких перешкод у доступі до потрібної інформації, у формуванні та поданні управлінських звітів за результатами своїх досліджень.

Класична будова системи управління ризиком представлена вченими Дослідницького центру при Колумбійському університеті (Нью-Йорк, США), які виділили п'ять складових ризик-менеджменту і відобразили їх наочно у вигляді колеса, що котиться по дорозі (рис.2).

Джерело: Head G. L., Horn S. T. Essentials of Risk Management, Vol 1, 2. – 1991

Рис. 2. Складові ризик-менеджменту.

Першою складовою є пошук ризику (Risk identification) – використання діаграми чинників ризику (risk factor charts), за допомогою якої можна відсортувати і класифікувати ризику.

Друга складова – аналіз ризику (Risk analysis) – подання отриманої на попередньому етапі інформації у числовій формі, обрахунок імовірності ризику і впливу ризику. Вплив ризику визначається кількісною оцінкою втрат, які можуть виникнути.

Третя складова ризик-менеджменту – планування дій (Risk action planning) – дослідження ризику, прийняття або уникнення ризику, складання плану дій. План дій - документ, який повинен містити наступну інформацію: ідентифікатор ризику - унікальне число або ім'я, що служить для ідентифікації ризику; формулювання ризику – опис втрат, які можуть виникнути; стратегія – опис стратегії управління ризиком (чисельні характеристики, перелік дій, терміни виконання, відповідальні особи, запасна стратегія).

Четверта складова – стеження за ризиком (Risk tracking) – стеження за виконанням плану дій та модифікація Top 10 Risk List.

Заключний етап ризик-менеджменту полягає в контролі над ризиком (Risk control).

Успіх програми управління ризиками багато в чому залежить від правильної організації служби управління ризиками. Здійснювати таке управління повинен ризик-менеджер або спеціальний підрозділ – група управління ризиками (Risk Management Group – RMG). Завданням RMG є надання керівництву компанії рекомендацій на кожному етапі прийняття бізнес-рішень. На неї покладається як загальна методологічна робота щодо розроблення принципів і методів оцінки ризиків, так і практична з установами лімітів ризиків і контролю за їхнім дотриманням, аналізу ринкових позицій, клієнтської бази тощо. Важливим моментом організації управління ризиками на підприємстві є розмежування повноважень ризик-менеджера і топ-менеджменту компанії або власників бізнесу. Також необхідно визначити місце підрозділу управління ризиками в організаційній структурі підприємства і принципи його взаємодії з іншими підрозділами. Існує два основних підходи до організації управління ризиками. Перший – концентрована модель – всі питання управління ризиками концентруються в рамках одного структурного підрозділу, до складу якого входять юристи, економісти, страхувальники, спеціалісти з виробництва та ін. Другий – управління ризиками в рамках розподіленої системи, коли створюється відносно невеликий підрозділ моніторингу ризиків, а функції безпосереднього управління передаються в інші відділи, що дозволяє уникати їх дублювання в компанії.

Останнім елементом запропонованої нами стратегії на функціональному рівні є

впровадження й активна експлуатація інструментів ризик-менеджменту, властивих існуючим напрямом управління економічними ризиками підприємств, а саме: відмова від ризикових проектів, інвестицій, ненадійних клієнтів – для уникнення ризиків; застосування системи лімітів, диверсифікація – для зменшення ризиків, а також страхування, резервування і хеджування - для компенсації ризиків.

Сутність лімітування полягає в обмеженні схильності свідомо прийнятого ризику певної величини.

Диверсифікація є засобом зменшення сукупної схильності ризику за рахунок розподілу коштів між різними активами, ціни яких не корельовані або слабо корельовані між собою.

Страховання є формою попереднього резервування ресурсів, призначених для компенсації збитку від очікуваного вияву різних ризиків.

Резервування фінансових ресурсів – створення резерву на покриття непередбачених витрат у випадку несприятливих змін у діяльності компанії.

Хеджування – усунення непевності майбутніх грошових потоків, що дає змогу отримати дані про величину майбутніх надходжень унаслідок операційної діяльності.

Актуальним і перспективним напрямом ризик-менеджменту є використання концепції синергізму. Синергія вивчає закони еволюції та самоорганізації великих нелінійних систем (у яких можливі докорінні зміни структурних зв'язків, катастроф і криз) і є новим філософським шаблоном розвитку науки [5]. Її провідна ідея – приводити систему до простих понять, виявляти взаємодію між ними, а не описувати систему, як звичайну суму простих і незалежних об'єктів. Це особливо характерно для економічних систем на сучасному етапі їх розвитку. В економіці синергічний ефект пов'язаний, зокрема, з тим, що комбіноване використання кількох взаємоузгоджених стратегій виявляється кориснішим, аніж ізольоване впровадження якоїсь однієї. Адже при цьому різні чинники так впливають один на одного, здатні разом досягти більшого, ніж за окремого їх застосування. Оскільки в економіці постійно йдеться про комбінацію чинників виробництва, то тут урахування синергічних ефектів набуває стратегічного значення. Під ефектом синергії в ризикології слід розуміти здатність ефективно застосовувати в сукупності всі існуючі інструменти ризик-менеджменту.

Корпоративними структурами, спроможними найшвидше адаптуватися до ведення господарювання з урахуванням законів синергії в аграрному бізнесі, є агропромислові формування – потужні виробничі організаційно оформлені агропромислові структури (компанії) з великим приватним капіталом, в яких завдяки вертикальній інтеграції, створюються умови для реального поєднання економічних інтересів сільськогосподарських товаровиробників, переробних підприємств і торгівлі, здійснюється виробництво сільськогосподарської продукції, її переробка і отримання кінцевого продукту та його реалізація споживачам [6, с.32]. Такі структури, як правило, переважно використовують сучасну високопродуктивну техніку, прогресивні ресурсозберігаючі технології виробництва сільськогосподарської продукції, розвивають на новітній технічній базі великомасштабну переробку сільськогосподарської продукції і власну торговельну мережу.

В інтегрованому виробництві підвищується оперативність і маневреність використання виробничих, кадрових і фінансових ресурсів, значно спрощується і раціоналізується процес узгодження інтересів учасників інтеграційного процесу, знижується ризик від погодних умов завдяки просторовій диверсифікації сільськогосподарського виробництва, розширюються можливості комбінування виробництва та видів діяльності і відповідно згладжування сезонності використання матеріальних ресурсів і робочої сили.

В контексті необхідності створення і розвитку нових в Україні форм підприємництва, об'єктивно зумовленої потребою підприємств у більш гнучких структурних формах, здатних адаптуватися до швидких змін зовнішнього середовища, агропромислові формування нового типу нині є найбільш перспективними структурами з точки зору

управління ризиками, що підтверджують результати SWOT аналізу (див.таблицю).

Результати SWOT аналізу функціонування АПФ нового типу

Сильні сторони	Можливості
<p>Позитивна роль у здійсненні аграрних перетворень та підйому сільськогосподарського виробництва. Можливість здійснювати єдину науково-технічну, технологічну і фінансову політику, розвивати великомасштабну переробку і власну торгівельну мережу, оптимізувати внутрішні фінансові потоки.</p> <p>Ефект масштабу – економія, зумовлена збільшенням обсягів виробництва завдяки значній концентрації ресурсів.</p> <p>Низькі бар'єри входження в агробізнес і виходу з нього (відсутність потреби здійснення капіталовкладень для придбання землі, відсутність конкуренції).</p> <p>Можливість досягнення реальної інтеграції сільськогосподарського і переробного виробництва та торгівлі.</p>	<p>Забезпечення себе сировиною, оптимізація існуючих товарних та фінансових потоків, підвищення ефективності господарювання всіх учасників інтеграційного процесу.</p> <p>Скорочення трансакційних витрат, пов'язаних з вивченням ринку, веденням переговорів з партнерами та витратами по укладанню контрактів.</p> <p>Перспектива отримання податкових пільг для сільськогосподарських товаровиробників.</p> <p>Диверсифікація бізнесу (організація сільськогосподарського виробництва з метою розподілу ризику).</p>
Слабкі сторони	Загрози
<p>Проблеми зі стабільністю виробничих колективів.</p> <p>Зниження економічної ефективності виробництва через кризу управління внаслідок порушення координації діяльності підрозділів компанії.</p> <p>Проблеми законодавчого регулювання.</p> <p>Пригнічення розвитку середніх і малих сільськогосподарських підприємств.</p>	<p>Ігнорування проблем розвитку сировинних зон, раціонального розміщення виробництва. Орієнтація на одержання значної економічної вигоди за короткий строк за рахунок інвестування поточної діяльності.</p> <p>Можливість розвитку монополізму на ринку оренди землі внаслідок концентрації ресурсу в одних АПФ.</p> <p>Зростання соціальної напруженості на селі, пов'язане з використанням робочої сили. Відмежування від підтримки соціальної сфери села.</p>

Таким чином, ми прогнозуємо поживлення інтересу інвесторів до діяльності українських корпоративних підприємств. Саме такі структури після припинення дії мораторію на продаж земель сільськогосподарського призначення стануть першими претендентами на купівлю угідь.

Варто ще раз наголосити: вкладання капіталу в суто сільськогосподарське виробництво значно ризикованіше, ніж в інтегроване, в якому є сільськогосподарське виробництво, переробка і торгівля кінцевим продуктом. Саме за наявності цієї тріади в єдиному технологічному ланцюгу досягається за однакових інших умов найвища ефективність агропромислового виробництва.

Висновки. За останні роки в українському АПК спостерігається об'єднання сільськогосподарських підприємств з різними формами корпоративних відносин, які розрізняються за ознакою складу учасників або метою. Трансформаційні процеси, які

відбуваються в економіці України, є причиною формування нових концепцій управління господарською діяльністю корпоративних підприємств.

Проблеми управління економічними ризиками корпоративних аграрних підприємств можуть бути вирішені на інституційному та функціональному рівнях.

Удосконалення ризик-менеджменту на інституційному рівні відбуватиметься за рахунок законодавчих змін та комплексу реформ в аграрній сфері та корпоративному середовищі.

Підвищення результативності управління ризиками на функціональному рівні досягатиметься за рахунок ефекту від побудови системи ризик-менеджменту на підприємстві, створення групи ризик-менеджменту, впровадження інструментарію векторів ризик-менеджменту.

Від ефективності здійснення ризик-менеджменту залежать перспективи не тільки майбутнього розвитку, а й існування підприємства як суб'єкта ринку. Управління економічними ризиками дасть змогу підприємству не лише мінімізувати можливі втрати від конкретної угоди чи операції, а й при професійному їх здійсненні можливість прийняти найбільш оптимальне рішення щодо вибору напрямів діяльності підприємства і отримати максимально можливий прибуток за конкретної ринкової ситуації.

Перспективи подальших досліджень. Необхідність удосконалення інструментарію ризик-менеджменту постійно зростає. Конкретні інструкції, методики, математичні моделі, програмно-методичні комплекси, які використовуються корпораціями при врахуванні й оцінюванні економічного ризику, є комерційною таємницею, що ретельно охороняється. Особи, які займаються цими питаннями, в економічно розвинутих країнах – одні з найбільш високо оплачуваних і не зацікавлені у широкому розповсюдженні своїх знань та досвіду, а тому вивчення відповідними фахівцями України основ сучасної економічної ризикології сприятиме усвідомленню глибокого розуміння суті економічних явищ і процесів, гнучкому професійному мисленню, вмінню маніпулювати методологією аналізу та прийняттю рішень в умовах невизначеності, знанням стратегії і тактики антикризового управління економічним об'єктом у реальних умовах.

Список літератури

1. *Розенберг Д. М.* Бизнес и менеджмент. Терминологический словарь. – М.: ИНФРА-М. – 1997. – 538 с.
2. *Буряк П.* Проблемність трансформаційних процесів у інтегрованих корпоративних структурах підприємства /Буряк П. // Регіональна економіка. – 2004. – № 2. – с. 72–78
3. *Юданов Ю.* Европейские корпорации в условиях глобализации / Юданов Ю. // МЭИМО. – 2001. – № 11. – с. 66– 74.
4. *Саблук П. Т.* Ефективність корпоративного управління: інституційний аспект / Саблук П.Т. // Вісник аграрної науки – 2004. – № 6. – с. 54– 56.
5. *Поплавська Ж.* Ефект взаємодії. Синергізм в економіці / Поплавська Ж. // Вісник НАН України. – 2001. - N5. – с.15– 19.
6. *Андрійчук В.Г.* Капіталізація сільського господарства: стан та економічне регулювання розвитку: Монографія. – Ніжин: ТОВ спект-Поліграф, 2007. – 216 с.
7. *Head G. L., Horn S. T.* Essentials of Risk Management, Vol 1, 2. – 1991

Управление экономическими рисками корпоративных предприятий в агробизнесе

И.Л. Литвинчук, аспирант

Житомирский национальный агроэкологический университет

Уточнены теоретические аспекты управления экономическими рисками корпоративных предприятий в аграрном бизнесе, обоснованы и определены основные направления в формировании механизмов управления экономическими рисками в корпоративном секторе экономики Украины.